

PIRMOJI
DANGAUS
DOVANA

MOLĖ IR EPITAFIJA

Per kerus ropoja buldoginė skruzdėlė. Jos galva raudona it kraujas, ji tolydžio stabčiodama rėplioja per antkapyje iškal-
tą raidę „k“, ir Molė Huk, septynmetė mergaitė, svarsto, ar mil-
žinė skruzdėlė, magiškai reguliuojanti pasvirimo kampus, yra
kada nors mačiusi visą visutėlio dangaus mėlynę. Ir jeigu ji ne-
turi dangaus, kurį galėtų matyti, Molė jai parūpins dangų. Mil-
žinė skruzdėlė perropoja per išlenktą „e“ apačią, rėplioja ant „r“,
tada ant „u“ ir, įveikusi „s“, išropoja iš žodžio. Molė yra duobka-
sėlė. Girdėjo miestiečius ją šitaip vadinant. Vargšė duobkasėlė.
Nevisprotė duobkasėlė. Ji pasiremia ant kastuvo. Medinis kotas
ilgumo sulig jos ūgiu, o plačios žemėtos plieninės mentės šonuose
yra dantys šaknims pjaustyti. Molė kastuvui davė vardą, nes
jis jai patinka. Kastuvą ji vadina Bertu todėl, kad tie šoniniai
dantys jai primena Berto Gryno, Šeferdo gatvėje laikančio sal-
dumynų krautuvę „Sugar Lane“, gendančias varveklįo pavidalo
iltis. Šiomet pirmi metai, kai ji kasa kapų duobes kartu su mo-
tina, tėvu ir dėde, ir kol kas kastuvas Bertas jai padėjo iškasti
dvidešimt šešias duobes. Bertas jai nudobė raudonpilvę juodą
gyvatę. Molės motina sako, kad Bertas yra antras geriausias Mo-
lės draugas. Molės motina sako, kad pirmas geriausias Molės
draugas yra dangus. Todėl, kad dangus yra kiekvienos mergaitės

geriausias draugas. Dangus mergaitei gali apie ją pasakyti tą, ko joks kitas draugas niekad nepasakys. Molės motina sako, kad dangus Molę stebi ne šiaip sau. Tas aukštas dangus prirėkęs visada padės susivokti savyje, ir jai pakaks tik pakelti į jį akis.

Molės basos kojos žemėtos kaip ir kastuvo mentė, o alkūnių ir pakinklių raukšlės rusvai rudos nuo kapinių molio. Molė, šias plačiai išsidriekusias, sunykusias, beveik nebenaudojamas kapines teisėtai laikanti savo karalija, strykteli ant senos juodos akmens plokštės ir atsiklaupusi prikiša didelį mėlyną akies obuolį prie pat ropojančios skruzdėlės ir svarsto, ar skruzdėlė mato tamsias mėlynas jos akyse, ir jeigu skruzdėlė gali tokią mėlynę matyti, tai turbūt gali nutuokti, ką reiškia regėti visą didžiulį mėlyną dangų virš Darvino.

– Nulipk nuo kapo, Mole.

– Atsiprašau, mam.

Dangus 1935-ųjų metų spalvos ir spalio mėnesio spalvos. Žiūrovui iš mėlyno dangaus leidžiantis žemyn, vis arčiau ir arčiau žemės, paaiškėtų, kad jos, motina ir duktė, stovi priešais aukšakasio kapą toliausiai nuo žvyruotos įvažos į Holou Vudo kapines esančio sklypo tolimiausiame kampe. Abi kaip vandens lašai, tik viena vyresnė, kita jaunesnė. Molė Huk rudaplaukė garbanė, liesa ir nerūpestinga. Violeta Huk rudaplaukė garbanė, liesa ir susirūpinusi. Ji už nugaros laiko daiktą, kurio jos duktė, užsiėmusi savais, moliškais, reikalais, nepastebi. Violeta Huk, duobkasė mama, visą laiką ką nors slepia. Savo drebančius pirštus. Savo mintis. Duobkasė mama, laidojanti negyvus kūnus žemėje ir gyvas paslaptis savyje. Duobkasė mama, vaikštantanti tiesiai, tačiau paskendusi mintyse. Ji stovi papėdėje seno kalkakmenio antkapio, pilko akmens, per ilgą pajuodusio, išakijusio, yrančio ir skurdaus kaip tie žmonės, kurie užmokėdavo už

pigius kapus šiose pigiose kapinėse, ir skurdaus kaip Obris Hukas ir jo jaunesnysis brolis Horeisas Hukas – Molės tėvas, Violetos vyras – bepinigiai girtuokliai, aukštaūgiai, tamsiaakiai, su juodomis skrybėlėmis, prakaituotais veidais, mažai buvojęntys namie. Juodaakiai broliai, paveldėję šias kapines, be jokio noro laikantys atvirus jų iškrypusius ir surūdijusius vartus, kapinių verslo reikalus tvarkantys slaptoje opijaus lindynėje po Gardenzo gatvėje išsidriekusi Edžio Lungo dirbtuve, kur šis džiovina ir sūdo Šiaurės Teritorijos kefales, vėliau plukdomas į Honkongą.

Molė Huk dešine plaštaka atsistumia nuo antkapio plokštės ir, kadangi ir nori, ir gali, pasileidžia suktis aplink save ir sukasi taip smarkiai ir taip lengvai, kad apsvaigsta ir, kad atgautų pusiausvyrą, turi nukreipti akis į dangų. Ir ten, aukštai, ji kažką užmato.

– Delfinas plaukia, – atsainiai, lyg būtų ant alkūnės pastebėjusi uodą, sako Molė.

Violeta, pažvelgusi aukštyn, atranda Molės delfiną, debesį, besiglaustantį prie tirštesnio debesies, kuri Violeta iš pradžių palaiko iglumi, bet paskui apsigalvoja.

– Didelė riebi žiurkė laižosi užpakalį, – sako ji.

Molė, skardžiai kvatodama, linkteli galvą.

Violeta vilki seną baltą lininę suknelę, o jos balkšva oda įraudusi nuo Darvino saulės, įkaitusi nuo Darvino šutros. Už nugaros ji laiko plokščią kvadratinę rudo kartono dėžutę. Ne daugiau kaip pėdos ilgumo, kokių trijų colių aukščio. Dydžiu ir forma dėžutė primena kvadratinę marmurinę plytelę, vieną iš tų, kurias Violeta kartą matė klojamas Smito gatvėje įsikūrusiame Naujojo Pietų Velso banke. Dėžutė perrišta kaspiniu, sumegztu rožyte, o kaspino spalva kaip dangaus.

– Stokis šalia manęs, Mole, – sako Violeta.

Molė ir kastuvus Bertas atsistoja šalia Violetos, kresnos ir tvirtos. Molė pasižiūri į tai, kas, regis, sujaudino Violetą. Vardas ir pavardė antkapio akmenyje.

– Kas buvo Tomas Beris? – klausia Molė.

– Tomas Beris buvo lobių medžiotojas, – sako Violeta.

– Lobių medžiotojas? – aikteli Molė.

– Tomas Beris šiame krašte išnaršė kiekvieną kampelį ieškodamas aukso, – sako Violeta.

Antkapio akmenyje po vardu ir pavarde Molė pastebi skaitmenis. 1845–1918.

– Tomas Beris buvo tavo senelis, Mole.

Po šiais skaitmenimis daugybė žodžių; žodžiai smulkiomis glaustomis raidėmis sugrūsti taip, kad akmenyje nelikę tuščios vietos. Greičiau perspėjimas negu epitafija. Pranešimas, skirtas Darvino gyventojams, ir Molei ne visi žodžiai suprantami.

Visų žiniai pranešu, kad miriau užkerėtas
raganiaus. Aš pasisavinau aukso grynuolius
iš žemės, priklausančios juodaodžiui vardu
Ilgašvarkis Bobas, ir Dievo akivaizdoje prisiekiu,
kad už manąją godumo nuodėmę jis užleido
kerus ant manęs ir mano gentainių.
ILGAŠVARKIS BOBAS mūsų GYVAS ŠIRDIS
PAVERTĖ AKMENIU. Aš grąžinau auksą į vietą,
bet Ilgašvarkis Bobas NEATŠAUKĖ kerų, ir
miręs aš guliu čia gailėdamasis vieno: kad
praleidau progą Ilgašvarkį Bobą nudėti.
Deja, man lemta atsidurti pragare.

– Ką šitie žodžiai reiškia, mama?

– Tai epitafija, Mole.

– Kas yra epitafija, mama?

– Pasakojimas apie žmogaus gyvenimą.

Molė tyrinėja žodžius. Pirštu parodo žodį pirmoje eilutėje.

– Burtininkas, – sako Violeta.

Molė parodo kitą žodį.

– Burtų bausmė prasikaltusiam, – sako Violeta.

Vaiko pirštas prispaustas prie dar vieno žodžio.

– Gentainiai, – sako Violeta, – tai giminės, Mole.

– Tėvai?

– Taip, Mole.

– Motinos?

– Taip, Mole.

– Dukterys?

– Taip, Mole.

Molė dešinės rankos smiliaus nagu drasko Berto kotą.

– Ar Ilgašvarkis Bobas pavertė tavo širdį akmeniu, mama?

Ilga tylą. Violetai Huk dreba rankos. Jai ant akių plaikstosi ilga garbanotų rudų plaukų sruoga.

– Šita epitafija, Mole, bjauri, – sako Violeta. – Tavo senelis savo gyvenimą apibendrino piktai ir kerštingai. Epitafija turi būti delikati ir teisinga. Šita epitafija teisinga, bet nedelikati. Epitafija turi būti poetiška, Mole.

Molė atsisuka į motiną.

– Kaip užrašas ant ponios Salmon kapo, mama?

Čia guli Pegė Salmon
Troškusi meilės ir vyno
Kuiesta nekuiesta
Ķankiusi dažną kaimyną

– Ar prižadėsi man vieną dalyką, Mole?

– Taip.

– Prižadėk, kad perskaitysi visas poezijos knygas ant lentynos šalia durų.

– Prižadu, mama.

– O ar prižadėsi man dar kai ką?

– Taip, mama.

– Prižadėk, kad nugyvensi gyvenimą gražiai, Mole. Prižadėk, kad tavo gyvenimas bus nuostabus, gražus ir poetiškas, o jei kartais nebus poetiškas, tu taip ir parašyk. Tu jį aprašyk, Mole. Supranti? Prižadėk, kad tavo epitafija nebus tokia bjauri kaip šita. O jeigu tavo epitafiją rašys kas nors kitas, pasistenk, kad ją parašyti nebūtų sunku. Turi nugyventi gyvenimą taip turinčiai, kad tavo epitafija savaime pasirašys. Supranti? Ar prižadi man tai, Mole?

– Prižadu, mama.

Molė tirtena keliukus. Molė nerimsta. Tik todėl, kad nori ir kad gali, Molė meta Bertą ant žemės ir šalia senelio kapo verčiasi šonu per galvą, palaikė suknutė užkrinta jai ant veido, ji nieko nebemato ir neįstengia taisyklingai nusileisti ant kojų, suklumpa ir kerėpliškai parvirsta ant žemės.

– Tu nerangi, Mole, – sako Violeta. – Tos poezijos knygos tave išmokys delikatumo.

Molė nusibraukia nuo akių uždribusius plaukus ir nusišypso. Violeta duobkasėlei smiliumi griežtai rodo, kad grįžtų prie jos. Molė pakelia kastuvą Bertą ir vėl atsistoja per dvi pėdas nuo motinos šono.

– Dabar patylėk, – sako Violeta.

Šių kapinių, šios saulės kepinamos mirusiųjų bendruomenės, ramybė. Darvine sausasis metų laikas, ir kiekvienas kapinių

medis nori užsidegti. Darvino atvašiniai eukaliptai palinkę virš kapų, tokių senų, kad jų savininkų nebeįmanoma nustatyti. Ilgalapiai eukaliptai, 50 metų sodinami žvyringoje dirvoje, išaugantys aukštumo sulig parduotuvėmis Darvino esplanadoje; kiekvieno kamieną tarsi ugnies ratai supa nukritę ir sudžiūvę gelsvai raudoni žiedai. Piktžolės ir kitokios žolės šliaužia per paminklus dailidėms, ūkininkams, nusikaltėliams, kareiviams, motinoms ir tėvams, broliams ir seserims. Gentainiams.

Žemė ryja Holou Vudo kapines. Sugrauzė joje užkastus numirėlius ir dabar kramto jų gyvenimo ženklus.

Molė nutraukia tylą. Molė visuomet nutraukia tylą.

– Ar mano senelis po žeme? – klausia Molė.

Violeta atsako ne iškart.

– Dalis jo po žeme, – sako Violeta.

– O kita dalis kur?

Violeta pažvelgia į tą mėlyną dangų, kurio buldoginė skruzdėlė dar nėra pastebėjusi.

– Ten, aukštai.

Molė atlošia galvą ir įsižiūri į dangų, prisimerkusi prieš saulę, kybančią virš Darvino aukščiausiam taške.

– Geroji jo dalis ten, aukštai, – sako Violeta.

Molė, neatitraukdama akių nuo dangaus, pakeičia stovėseną, atgal perkeldama dešinę koją. Molės dangaus kairėje pusėje vienišas sausojo metų laiko kamuolinis debesis, kylančiame šiltame ore plūduriuojantis didmiestis, pūkų krūva, Molei primenantį garus, kurie susidaro, kai Bertas Grynas į aukštą stiklinę su sarsaparylium įmeta kaušelių ledų. Į dešinę nuo to debesies plyti mėlynė. Violeta Huk pažvelgia ten, kur žvelgia jos duktė, ir bene pusę minutės spokso į dangų, o paskui nuleidžia akis ir peržvelgia kitą lygiai iškalbingą daiktą. Dukters veidą. Purviną kairį

žandą. Kairiame lūpų kampe prikepusį per pusryčius valgyto kiaušinio trynio lopinėlių. Molės akis, vis dar nukreiptas į dangų.

– Kokia šičia žemė, Mole?

– Žemė čia kieta, mama.

– Koks yra akmuo, Mole?

– Akmuo kietas, mama.

– Kokia tavo širdis, Mole?

– Mano širdis kieta, mama.

– Kokio ji kietumo?

– Kieta kaip akmuo, – sako Molė tebežiūrėdama į dangų. –

Tokia kieta, kad jos neįmanoma išskaudinti.

Violeta linkteli galvą. Violeta giliai alsuoja. Stoja ilga tylą. Paskui trys paprasti žodžiai.

– Aš iškeliauju, Mole, – taria Violeta.

Molė pakrutina basą kairę koją ir pakreipia galvą į motiną.

– Kur tu keliausi, mama? – klausia ji.

Molė dešine ranka kaip papuola bedžioja Berto mentę į žemę.

– Vėl važiuosi į Kateriną, mama? – klausia Molė.

Violeta neatsako.

– Vėl važiuosi į Timber Kriką, mama? – klausia Molė. – Ar galiu važiuoti su tavim?

Violeta dabar pakelia akis į dangų. Vėl ilgam stoja tylą. Molė, laukdama mamos atsako, dabar dešinės kojos kulnu trypia žemę.

– Aš iškeliauju ten, aukštai, Mole, – sako Violeta. – Iškeliauju ten, pas tavo senelį.

Molė Huk nusišypso. Vėl pakelia akis į dangų. Akys nušvinta.

– O ar aš galėsiu keliauti drauge?

– Ne, Mole, negalėsi.

Ir dabar Molei išdžiūsta burna, ima sukti pilvą, ir dešinės kojos pirštai įsirausia į rusvą žemę, ji nervingai sugniaužia kumščius,

ir ilgiausi jos nagai taip įsispaudžia į delnus, kad prakerta odą.
Žvilgt vėl į dangų. Žvilgt vėl į mamą.

– Aš iš ten nebegrįšiu, Mole.

Molė krato galvą.

– Kodėl?

– Todėl, kad čia, žemėje, daugiau nebegaliu būti.

Molės akys vėl pakeltos į dangų. Ji tenai ieško miesto. Ieško namo, kuriame jos mama ten apsigyvens. Ieško danguje gatvių, ledinukų krautuvių ir gėrimų parduotuvių. Miesto anapus debesų. Miesto anapus dangaus.

– Tu, Mole, mane matai paskutinį kartą.

– Kodėl?

– Todėl, kad aš iškeliauju.

Molė nuleidžia galvą. Kojos pirštai lenda gilyn į žemę. Ir ji nori žinoti, kaip jos motina atlieka šitą magišką triuką, kaip ji taip greitai iš šviesos pavirsta tamsa. Ji – dienos šviesa, staigiai virstanti naktimi, taria sau Molė. Dienos dangus tampa nakties dangumi, bet tarp vieno ir kito niekas nevyksta. Nėra jokio tarpinio meto. Jokios namų apyvokos. Jokio arbatos gėrimo. Mėlynas dienos dangus su debesų delfiniais virsta juodų juodžiausiu nakties dangumi.

– Kaip jautiesi, Mole? – klausia Violeta.

– Jaučiuosi taip, lyg norėčiau pravirkti.

Violeta linkteli galvą.

– Tai ir verk, Mole, – sako Violeta. – Verk.

Ir duobkasėlės akys prisimerkia, kūnas sudreba lyg norėtų vemti, kaklas trukteli į priekį, ir ji sukūkčioja. Dukart trumpai kūkteli, ir jos akys plačiai prasiveria, paleisdamos upę ašarų, kurios virsta intakais, tekančiais per žemėtą ir dulkiną mergaitės veidą, ir šios šviežios vandeningos vagelės Molės skruostuose

Violetai Huk primena upokšnių tinklus, vaikystėje regėtus tėvo aukso paieškos žemėlapiuose.

– Nenustok, – sako Violeta.

Ir mergaitė rauda dar smarkiau ir rankomis užsidengia veidą, ir jai iš nosies bėga skystis, iš burnos bliaukia seilės, o motina jos neliečia. Neapkabina. Neištisia jai rankos.

– Verk, Mole, verk, – švelniai taria Violeta.

Duobkasėlė ima sriūbauti taip garsiai, kad Violeta instinktyviai pasuka galvą į kapinių prižiūrėtojo namą už medžių guoto, prisibijodama, kad tas garsas nepažadintų jos pagirioto vyro iš ilgo dienos miego.

– Gerai, – sako Violeta. – Gerai, Mole.

Ir Molė dar visą minutę verkia, o tada nuryja ašaras į šleikštulio tąsomą pilvą ir atkala ranka nusišluosto akis. Sugniaužia suknelės kraštą ir pasilenkusi nusivalo veidą.

Violeta dabar stovi per tris pėdas nuo savo vaiko, rankas tebe laikydama už nugaros.

– Baigei?

Molė tebešniurkščiodama linkteli galvą.

– Ar gerai išsišniurkštei?

Molė linkteli galvą.

– Dabar žiūrėk į mane, Mole, – taria Violeta.

Molė pakelia akis į motiną.

– Daugiau tu dėl manęs niekad nebeverksi, – taria ši. – Nuo šiol dėl manęs neišliesi nė vienos ašaros. Niekad negailestausi. Niekad nebijosi. Niekad nejausi skausmo. Nes tu palaiminta, Mole Huk. Ničniekam neleisk tvirtinti kaip nors kitaip.

Molė linkteli galvą.

– Kokia yra šita žemė?

– Kieta, mama.

– Koks yra akmuo?

– Kietas, mama.

– Kokia tavo širdis?

– Mano širdis kieta, mama.

– Kokio ji kietumo?

– Kieta kaip akmuo. Tokia kieta, kad jos neįmanoma įskaudinti.

Violeta linkteli galvą.

– Jos niekas nepajėgs įskaudinti, Mole, – sako Violeta. – Nei tavo tėvas. Nei tavo dėdė. Nei aš.

Molė linkteli galvą. Mato, kaip motina atsisuka ir žiūri į kapinių prižiūrėtojo namą. Jos veide baimė. Nerimas. Violeta vėl atsigręžia į dukterį.

– Ar nori prieš man iškeliaujant manęs ko nors paklausti?

Molė, nuleidusi galvą, spokso į žemę. Spokso į būrį skruzdėlių, žygiuojančių link jos senelio kapo.

– Ar aš dar galėsiu su tavimi pasikalbėti?

– Mudvi galėsime kalbėtis kada tik panorėsi, – sako Violeta. – Tau tereikės žvelgti aukštyn.

– Bet kaip aš tave išgirsiu? – klausia mergaitė.

– Tau reikės tikrai klausytis.

Molė tebestovi nuleidusi galvą.

– Ne, taip nedaryk, – taria Violeta. – Nenukabink galvos, Mole. Reikia žvelgti aukštyn. Visada žvelk aukštyn.

Molė pakelia akis. Violeta linkteli galvą, nežymiai šypteli.

– Ar norėtum dar ko nors manęs paklausti?

Molė, apie kažką galvodama, pasikaso veidą, sukinėja į žemę įmintą kairę koją.

– Ką galvoji, Mole?

Molė susiraukia.

– Tavęs nebus per mano gimimo dieną, – taria Molė.

– Manęs nebus per visas tavo gimimo dienas, Mole.

Molė panarina galvą.

– Aš iš nieko nebegausiu dovanų, – sako Molė.

– Tu ir toliau gausi dovanų nuo manęs.

– Tikrai?

– Žinoma.

Molė parodo pirštu į dangų.

– Bet juk tu būsi tenai.

Violeta nusišypso.

– Iš ten gauname pačias geriausias dovanas.

Violeta vėl pažvelgia į dangų.

– Lietus, Mole, – sako Violeta. – Vaivorykštės. Debesys, panašūs į delfinus. Į dramblius. Į vienaragi. Perkūnija ir žaibo tvyksniai. Dangaus dovanos. Aš tau visas jas iš ten atsiųsiu.

– Dangaus dovanos, – taria Molė. Jai patinka šitie žodžiai. – Vien tik man?

– Vien tik tau, Mole. Bet privalai nenuleisti akių nuo dangaus. Privalai žvelgti aukštyn.

Violeta mosteli į dangų.

– Antai viena jau krinta.

– Kur? – aikteli Molė, žvalgydama mėlyną dangų.

Violeta ir vėl mosteli į dangų.

– Ten, – sako ji.

Ir Molė prisimerkia ir abiem rankom prisidengia veidą nuo akinančios šviesos.

– Tai dovana nuo tavo senelio. Jis nori, kad tu turėtum tą daiktą.

Molė ima strykčioti ant vietos.

– Kas jis? Kas tas daiktas?

– Su juo tavo senelis surado savo lobį, – sako Violeta, spokso-dama į dangų.

– Lobį! – šūkteli Molė.

– Visi mes turim rasti savo lobį, Mole. Jis nori, kad tu rastum savąjį.

Molė dar įdėmiau išispokso į dangų, bet krintant dangaus dovanos nemato.

– Nesiliauk žiūrėjusi aukštyn, Mole, – sako Violeta. – Tiesiog nenuleisk akių nuo dangaus, Mole. Nesidairyk į šalis, nes nepamatysi jos krintant.

Molė jaučia, kaip motina prisiartina prie jos. Molė jaučia, kaip motina apglėbia ją per pečius. Pajunta prie smilkinio pri-gludusias motinos lūpas.

– Dabar aš iš čia išėisiu, Mole, – taria Violeta. – Bet tau negalima žiūrėti, kaip aš einu. Privalai žiūrėti aukštyn. Privalai nenuleisti akių nuo dangaus.

Ir Molė žiūri į dangų, žiūri ir žiūri ir nori atitraukti nuo jo akis, tačiau ji klauso mamos, ji tiki savo mama, tiki ja ir nė akimirkai nenuleidžia žvilgsnio nuo to aukšto mėlyno skliauto ir jaučia, kaip mama tolsta nuo jos, girdi, kaip mamos sandalai užpakaly traiško lapus ir žolių stiebus, ir ji norėtų atitraukti žvilgsnį nuo dangaus ir nukreipti ten, kur girdisi tie garsai, bet ji paklūsta mamai, nes jos mama visada teisi, visada teisinga, visada delikati.

– Dabar tu galėsi parašyti savo epitafiją, Mole.

Ji jau toliau.

– Jos tau niekas neparašys. Tu gali ją parašyti pati. Tik nenuleisk akių nuo dangaus, Mole.

Dar toliau.

– Nenuleisk akių nuo dangaus, Mole.

Dar toliau.

– Nenuleisk akių nuo dangaus, Mole.

Per toli. Bet Molė neatitraukia akių nuo dangaus ir spokso į tą dangų tol, kol taria sau, kad dar paspoksos į tą dangų tik 60 sekundžių, ir mintyse skaičiuoja 60 sekundžių, o kai belieka skaičiuoti tik penkias sekundes, ji pasižada suskaičiuoti dar 60 sekundžių, tad taip ir daro. Dešimt, devynios, aštuonios, septynios, šešios, penkios, keturios, trys, dvi, viena. Ir ji vis dar nemato dangaus dovanos, todėl atplėšia akis nuo mėlynės ir, tebejaudama šleikštulį, atsidūsta, staigiai pasuka galvą ten, kur girdėjo sau už nugaros tolstančius paskutinius žingsnių garsus. Žiūri, tikėdamasi išvysti savo motiną. Bet ten tik medžiai, kapai, žolės ir akmenuoto molio kauburiai, užkloję mirusiuosius, ir daugiau nieko. Ir ji spokso į tą tykų kapinių plotą, laukdama į jį grįžtant motinos. Bet ji negrįžta. Ir mergaitės galvoje išskyla reginys. Didžiulė skruzdėlė, ropojanti per kerus. Per tą vieną akmenyje išraižytą žodį. Piktą burtą, skirtą prasikaltusiam. Ji atsisuka skaityti senelio epitafijos, o ant akmens plokštės palei jos plonas kaip šakaliukai kojas begulinti plokščia kvadratinė kartoninė dovanų dėžutė. Ji perrišta kaspinu, kurio galai dailiai sumegzti. Kaspinas dangaus spalvos. Molė abiem rankom griebia dangaus dovaną ir pakrato. Nuplėšia kaspiną, ir šleikštulio kaip nebūta. Purvinais, prakaituotais pirštais drasko dėžutės šonus. Pagaliau pradreskia plyšelį, ir jos pirštai praplėšia ploną, prastą kartoną dėžutės apačioje, ir iš dėžutės jai į rankas išslysta kažkoks metalinis – kažkoks kietas – daiktas. Apskritas metalinis indas. Gryno vario. Senas ir žemėtas. Iš pradžių jai atrodo, kad tai lėkštė. Ar padėklas sumuštiniams. Tačiau indo šonai nuo suapvalintų briaunų iki plokščio dugno eina siauryn. Jis ne ką mažesnis už automobilio vairą. Ir tokį indą Molė yra mačiusi. Dėdės Obrio

raudono pikapo bagažinėje, senoje metalinėje dėžėje, kurioje jis laiko aukso paieškos reikmenis. Tai ne lėkštė, taria sau. Tai dubuo. Dubuo auksui ieškoti. Dubuo ieškoti lobiui. Ir Molė Huk, septynmetė, nežino, ką pasakyti dangui už tokį dosnumą, tad pažvelgia į jį ir vildamasi, kad elgiasi delikačiai, taria:

– Ačiū.

JUODAS KAIP VARLĖ AKMUO

Duobkasėlė prie vandens. Molė Huk, septynmetė, klūpo prie dumblino Blakberdo upokšnio, tekančio palei rytinį Holou Vudo kapinių pakraštį. Rankose laiko dangaus dovaną. Nuo žemių ir smilčių nuosėdų varinis dubuo tamsiai parudavęs. Ji klūpomis prižeria į dubenį sauso upokšnio vagos žvirgždo ir nesistodama krypuoja į seklų upokšnio vandenį. Tvirtai laikydama abiem rankom, dubenį panardina į vandenį, ir švaresni varinių jo briaunų ruoželiai atmuša saulės spindulius, ir Molė magišką saulės šviesos žaismą palaiko netikėtai, stebuklingai aptiktu auksu. Auksas, mama, auksas. Ir ji pakreipia galvą į dangų. Ar tai tu, mama? Ar tu tą darai? Ar girdi mane, mama?

Ir šiuo metu, kai visai nebetoli jos aštuntasis gimtadienis, jai atrodo normalu, kad mineralų dievas, tas apgailėtinas ir savanaudis aukso dievas, tas Dzeuso sūnus Krisas, ant kurio kapo jos tėvas ir dėdė sakosi visuomet pasigėrę myžantys, šiandien leido aptikti aukso. Šią keistų keisčiausią dieną, šią niūrią dieną, kai jos tėvas Horeisas ir dėdė Obris netoliese, prie juodo kaip juodoji varlė akmens už išsikėtojusio pienmedžio, kasa gilią duobę amžinam dar vieno žmogaus poilsiui.

Ji stebi juos kasančius. Obris Hukas už Horeisą Huką dvejis metais vyresnis ir puse pėdos aukštesnis. Broliai persiritę per

keturiasdešimt, bet sunkus darbas ir kaitri Darvino saulė juos be laiko dešimčia metų pasendino. Abu broliai dėvi juodas plačiakraštes skrybėles, metančias šešėlių ant jų rankų, kai jie padaro pertrauką ir kaip visada tylomis suka laukinio tabako lapų sukutines. Abu vilki baltus medvilninius marškinius ir juodas kelnes, avi juodus žemėtus batus. Jų nugarkauliai viršuje sukumpę, tarsi mentės žemyn lenktų jų galvas, tarsi būtų gimę luoši, tačiau jie tokie pasidarė besidarbuodami su kastuvais. Kasdami kapų duobes numirėliams bei ilgus metus per aukso karštligę skurdžiam Šiaurės Teritorijos užkaboryje kasdami duobes, galėjusias tapti kapais jiems patiems. Per dešimtmečius nugarkaulis nuo kasiimo sulinksta ir galiausiai nebeišsitiesia, ima riestis tokia patogia poza, kokia Horeisas ir Obris vieną dieną maloniai susiries šokolado rudumo žemės duobėje, lygiai tokioje, kokią jie kasa prie juodo kaip juodoji varlė akmens.

Obris ūsuotas, Horeisas ne. Ant kaklų prakaitą sugeriančios raudonos skarelės, kišenėse baltos nosinės žemėtomis kaktoms nusivalyti. Vyrai liesi, nusidirbę, neišsimiegoję, susirūpinę. Vyrai, kurie Molei atrodo galėję gimti žemėse. Vyrai, gimę ne taip kaip ji. Vyrai, atėję į pasaulį iš žemės, kurią jie nuolat kasa. Mergaitė žino, kad, smeigusi Bertą tėvui į pilvą, dešine koja spusteldama kastuvo mentę, rastų tokias pat raudonas, geltonas ir rudas žemes, kokias randa po visais šiais senais juodais antkapiais, nusidriekusiais palei Blakberdo upokšnį. Tėvo viduje rastų Darvino kandosolą, kietą šiauriausio Australijos regiono dirvožemį, sausą, smėlingą ir molėtą paviršinio dirvos sluoksnio žemę. Pakasusi giliau, jame nerastų jokių vidurių, jokių žarnų, jokių organų, jokios širdies, vien tik vertisolą, trupų molį ir juodžemį, aptinkamą po velėna plačiose šiauriausio Australijos regiono salpose. Dėdės Obrio vidaus ji neišsivaizduoja. Jis tuščias

kaip negyvi termitų nusiaubti medžiai, davę pavadinimą šioms kapinėms. Jo viduje šešėlis ir daugiau nieko.

– Juodas kaip varlė akmuo, – plaudama žvirgždą murma sau po nosimi Molė.

Juodas akmuo už geležinio eukalipto Molei atrodo panašus į juodas varlės, kurias nuolat mato šokuojančias per Holou Vudą. Varlės jai primena apdegusią tradicinę ant žarijų kepamą duoną. Šokuojančius apdegusios duonos kriaukšlius. O tas didžiulis juodas akmuo, riogsantis ten, už pienmedžio, kur jos tėvas ir dėdė tylomis kasa duobę, jai primena juodą varlę.

Jai patinka tie žodžiai. „Juodas kaip varlė akmuo.“ Greitai tariami skamba tarsi varlės kvaksėjimas. „Juodas kaip varlė akmuo. Juodas kaip varlė akmuo.“ Ir ji prajunka.

Molė vartalioja dubenį taip energingai, kad žvirgždas judėtų, ir taip atsargiai, kad žvirgždas liktų dubenyje. Ji išrenka stambuosius akmenukus, švariai nuplauna vandeniui ir meta į šalį. Dabar ima sukti dubenį ratu, žvirgždas ir vanduo sukdamiesi tirpdo purvą ir molį. Duobkasėlė pirštais maigo purvo ir molio gumulus, kelia mažesnius akmenukus į viršų, kad sunkieji mineralai – auksas, mama, auksas – nusėstų dubens dugne. Vartalioja dubenį, ir purvas sukasi taip, kaip sukasi žemė po basomis, rudomis žemėmis aplipusiomis Molės kojomis. Ir ji keturiasdešimt penkias minutes ieško tų aukso blyksnių, bet taip ir neranda. Tačiau beieškodama, bežarstydamą pastebi, kad viršutinė dubens dalis švariai nusiplovė. Šlapias varis švyti Darvino saulėje, ir ji palenkia dubenį ir nukreipia saulės atspindį į savo kairį delną ir svarsto, ar ne gražesnis saulės atšvaitas ant jos odos už bet kokį didelį aukso grynuolį, kurį jai pasitaikytų rasti. Ir galbūt štai tokio lobio ieškojo jos senelis visuose šio krašto kampeliuose. Tyros auksinės šviesos lobio. Ir dabar ji pasijunta nuvargusi ir

gulasi aukštiekninka sausoje upokšnio vagoje pailsėti ir pažvelgia į platų mėlyną dangų ir kalbina jį. Klausia:

– Kodėl tu man tai dovanojai?

O saulė tvieskia jai į akis baltą šviesą, ir ji užsidengia nuo saulės idealiu varinio dubens skrituliu ir spėlioja, ar ne todėl ir gavo šitą dovaną, kad galėtų žiūrėti aukštyn ir matyti tik dangų. Tačiau pakėlusį akis išvysta įrašą. Žodžius. Sakinius, grubiai išgraviruotus varinio aukso ieškotojo dubens išorinėje pusėje. Ji skaito žodžius su tokiu pat susidomėjimu, kaip ir skaitydama epitafijas dūlančiose Holou Vudo kapinių antkapių plokštėse, visas tas paskutines gilaus liūdesio persmelktas ištarmes apie gyvenimą, ieškodama užuominų apie mirusiojo biografiją. Dešinės rankos smiliumi žemėta panage vedžioja kiekvieną keistą žodį.

*Kuo ilgiau stoviu, tuo labiau trumpėju,
O vanduo sidabrinio kelio link tekėjo*

Ji mintyse pakartoja šiuos žodžius. Kartoja dar ir dar. Kuo ilgiau stoviu, tuo labiau trumpėju, o vanduo sidabrinio kelio link tekėjo. Kuo ilgiau stoviu, tuo labiau trumpėju, o vanduo sidabrinio kelio link tekėjo. Nuo šių žodžių tęsiasi išrėžta linija, primenanti žemėlapi, bet nepanašų į joki Molės Huk matytą žemėlapi. Ji yra mačiusi savo šalies žemėlapių. Mačiusi Darviną žymintį tašką, tarsi princesės karūną įsitaisiusį pačiame Australijos viršuje. Mačiusi Šiaurės Teritorijos stačiakampį, tiesiomis linijomis įsiterpusį tarp plačios Vakarų Australijos kairėje ir rytuose, dešinėje, pūpsančio Kvynslando. Ji spoksodavo į visus įstabius Šiaurės Teritorijos vietovardžius su viltimi tas vietas aplankyti baigusi kasti duobes mirusiesiems ir savo tėčiui. Senieji

tvenkiniai. Arbatmedžio šulinys. Ivos Daunz stotis. Vaterlo šaltiniai. Kiekvienas vietovardis jos galvoje pagimdo vaizdinį. Mėlynus tvenkinius, kuriuose ilgakojai balti gandrai stovi ant romėnų skydų didumo lelijų lapų, plaukiančių per miegančių krokodilų nosis. Gilų šulinį, pilną angliškos arbatos, kurios madingi vyrai ir madingos moterys su madingomis skrybėlaitėmis įsipila į kaulinio porceliano puodukus stebėdami aikštėje vykstančius žaidimus grojant smuikininkams, ant kurių pro lapus krinta mirguliuojanti saulės šviesa. Moterį pavarde Iva Daunz, panašią į aktorę Kateriną Hepbern, valdančią klestintį galvijų ūkį, su dvivamzdžiu šautuvu vienoje rankoje ir stiklu martinio kitoje. Vietovę centrinėje Australijos dykumoje, kur vyko paskutinis Napoleono mūšis.

Jos tėvas turi 1914 metų aukso ieškotojo žemėlapi. Laiko jį savo darbo kambaryje už pagrindinio miegamojo. Molei jį jį griežtai uždrausta įeiti. Tame aukso ieškotojo žemėlapyje net Darvinas nėra pažymėtas. Net ne visa Šiaurės Teritorija pažymėta. Žemėlapis nuspalvintas rausvai, o plotai už Vakarų Australijos, Pietų Australijos, Kvynslando, Naujojo Pietų Velso ir Viktorijos valstijų ribų pažymėti žodžiu „Aborigenai“. Pagal tai, ar aukso ieškotojas buvo beprarandęs ryžtą, ar fanatiškai užsišpyręs rizikuoti, sritis, pažymėtas žodžiu „Aborigenai“, Horeisas ir Obris bei jų seni draugai aukso ieškotojai laikė arba pavojingomis niekieno žemėmis, arba neliestais auksingais plotais, tik ir laukiančiais aštraus kirtiklio. Tačiau šis Molės Huk rankose laikomas išraižytas žemėlapis visai kitoks negu jos matytieji. Tai žemėlapis iš pasakų knygos. Tai žemėlapis, kuriame nėra miestų ir miestelių, upių ir kelių. Tai stebuklų ir paslapčių, sėkmės ir šlovės žemėlapis. Ir lobio. Ji prisimena, ką jai sakė motina. Visi mes turime rasti savąjį lobį. Lobio žemėlapis, taria sau Molė,

piršto nagu braukdama per tą vieną išrėžtą liniją, vedančią prie antros eilučių poros.

*Vakaruosna kai geltona šakutė žioruoja
Rytuosna patamsy kai medis kraujuoja*

O šių žodžių ji nekartoja, nes žemiau mato jų dar daugiau, ir nekantriai seka varinio dubens išorėje išrėžtą liniją, vingiuojančią iš šiaurės į pietus ir dabar įstrižai vedančią prie dar dviejų eilučių, ir, trumpu smiliumi braukdama palei žodžius, junta, kad jos pilve suplasta tūkstantis mėlynų drugelių.

*Miestas akmeninis išsiplėtęs
Kitapus gimimo vietos*

O žemėlapiu linija tęsiasi, ir ant šio dubens esama daugiau žodžių, bet jie apskretę nuosėdomis. Ji vėl puola į upokšnį plauti dubens ir suknute švariai nušluosto jo išorę ir, atgavusi kvapą, pakelia dangaus dovanotą senelio lobio žemėlapiį į mėlyną dangų ir skaito paskutines dubenyje išraižytas žodžių eilutes.

*Ką nešiesi, viskas tavo; o kas tavo, tą nešiokis
Į širdį akmeninę savo...*

– Moooooole!

Dėdė Obris. Ji nebaigia skaityti paskutinių žodžių ant dubens, nes iš už pienmedžio ją šaukia dėdė Obris.

– Lipk iš vandens, vaike, po galais!

Ir duobkasėlė taškydama vandenį skubiai brenda iš upokšnio ir ropščiasi ant kranto tverdamasi aukštos žolės kuokštų ir

išrovoja į kapinių žemę. Ir Molė pamato, kad jos dėdė dabar stovi ties ką tik iškasta duobe pasirėmęs savo ilgakočiu kastuvu. Jos tėvas stovi šalia jo nuleidęs galvą, savo juodą skrybėlę laikydamas rankose.

– Eik šen, vaike, – griežtai liepia Obris. Ilgomis liesomis rankomis ir ilgais liesais pirštais moja kviesdamas pas save, bet ji nenori prie jo eiti.

– Gal galiu likti čia, dėde Obri? – atsišaukia Molė.

– Ne, – sako jos dėdė. – Tuojau pat eik šen.

– Aš nenoriu ten eit, – sako ji.

– Tuojau pat eik šen, vaike! – rikteli Obris Hukas.

Jis toks aukštas, toks liesas. Jo plačiakraštė darbinė skrybėlė juoda kaip jo akys, jo antakiai, jo žvilgsnis. Ir dabar Molė nori pravirkti, kad dėdė pamatytų, jog yra išsigandusi. Verk, taria sau. Verk, Mole, verk. Verk, ir jis tave supras. Verk, ir jis tave atjaus. Bet kad ir kaip besistengtų, šiuo metu pravirkti jai nepavyksta.

– Tėti! – šūkteli Molė.

Tačiau tėvas neatsiliepia. Ir ji supranta, kad jos tėvas silpnesnis už dėdę.

– Tėti! – šaukia Molė.

Bet jos tėvas mintimis vėl nuklydęs kažkur kitur. Iškeliaęs kaip mama, taria ji sau. Jis šiuo metu sustingęs, panarinęs galvą, skrybėlę laiko rankose.

– Tuojau pat eik šen, vaike, ir atsisveikink su savo motina, – liepia Obris, stovintis prie kapo duobės krašto.

Molė pirštais stipriai sumyga dangaus dovanotą varinį dubenį ir prispaudžia prie krūtinės. Aš niekad nebijosiu, taria sau. Aš nejausiu skausmo. Akmuo kietas. Jis nesužeidžiamas.

Ji papurto galvą. Ne.

– Jos ten nėra! – sušunka Molė.

– Kaip, kaip?

– Ji ne toje duobėje, – sako Molė. Ji parodo pirštu į dangų. – Ji ten, aukštai.

Išgirdęs šiuos dukterėčios žodžius Obris minutę apstulbsta. Įdėmiai įsižiūri į ją, mėgindamas nustatyti, kaip ji juos sugalvojo, kokia jos silpno protelio dalis juos pasufleravo. Jis pakreipia galvą ir prisimerkia. Vargšė duobkasėlė, taria sau. Trenkta duobkasėlė, taria sau. Trenkta kaip jos senelis, taria sau. Trenkta kaip ir jos motina.

– Ką ten turi? – šūkteli Obris.

Molė tyli. Jis žengia kelis žingsnius jos link.

– Ką ten turi, vaike?

Dar trys žingsniai, ir jis sustoja.

– Čia dangaus dovana, – įsitempusi sako Molė. – Čia mano senelio dubuo. Jis norėjo, kad jį turėčiau, todėl ir numetė iš dangaus.

Obris Hukas vėl įdėmiai nužiūri dukterėčią, tada nusiima savo juodą skrybėlę ir nusišluosto nuo kaktos prakaitą. Garsiai įkvepia ir atsidūsta, išsitraukia iš kišenės plokščią butelį, atsuka dangtelį ir godžiai, ilgai geria. Įsikiša butelį į kišenę ir purvina dešine perbraukia šeriais apžėlusius žandus. O tada, sukandęs ilgus vilkiškus dantis, sparčiai drožia prie dukterėčios ir ilgais vilkiškais nagais stipriai įsikimba į Molės dešinį petį ir ima vilkti link pienmedžio. Vilkdamas ją per kapines stveria dubenį ir stipriai trūkteli jai iš rankų.

– Atiduok šitą sušiktą dubenį! – pikta surinka.

– Ne! – klykteli Molė. – Ne, dėde Obri! Jis mano. Jis man padovanotas.

Aukštas juodas kaip šešėlis dėdė plaukuota juoda vilkiška ranka negailestingai išplėšia dubenį iš dukterėčios rankų ir velka Molę Huk link pienmedžio ir juodo varlės pavidalo akmens,

o ji stipriai spiriasi kojomis į žemę stengdamasi jį sulėtinti, bet aukštas, juodas kaip šešėlis dėdė per stiprus. Jis ją velka. Gniaužia jos petį taip, kaip gniaužia kastuvo kotą. Velka ją vis arčiau pienmedžio, kol ji prieš save žemėje išvysta duobę.

– Ne! – klykteli Molė. – Dėdė Obri, būk geras. Neeeeee.

Stačiakampis kapas be antkapio. Stačiakampė į žemę įsmegusi oro prizmė be vardo ir pavardės, o tai blogas ženklas. Nei epitafijos. Nei biografijos. Lyg negyventa. Neatsisveikinta. Jos tėvas stovi gale kapo. Tėvas įstengia verkti, jis čia ir verkia. Obris griebia mergaitę už žasto ir patraukia prie duobės krašto.

– Atsisveikink! – piktai, nekantriai rikteli Obris.

Mergaitės kojų pėdos vos nenuslysta į duobę, bet sustoja ant paties krašto, ir ji priversta pasižiūrėti į duobę. Ir ji bailsi tu, ką ten išvys, bet ten nieko neišvysta. Išvysta gelmę be dugno. Duobė begalinio gilumo. Pultų dabar į šitą duobę ir amžinai kristų žemyn, ir visi kūno raumenėliai geidžia, kad ji taip padarytų. Tai bedugnė duobė. Tai juoda tuštuma, ir ši juoda tuštuma liudija, kad Molė Huk teisi, ir ji sušunka kitapus kapo stovinčiam tėvui.

– Aš jam sakiau, tėti! – šaukia ji. – Jos ten nėra. – Ji parodo į dangų. – Ji tenai, tėti!

Tėvas dukteriai nieko neatsako, tik verkia. Jos tėvas toli nuo čia. Iškeliaęs kaip mama. Aš niekad nebijosiu, taria ji sau. Niekad nejausiu skausmo. Jausiu tik pyktį. Tada Molė sugniaužia kumščius, sugniaužia taip stipriai, kad nagai iki kraujo įsminga į delnus, ir ji suklinka:

– Jos. Ten. Duobėje. Nėra!

Obris žingteli prie kapo ir ramiai taria broliui:

– Tramdyk savo vaiką, brolau.

Tačiau Horeisas nereaguoja. Jis tik verkia. Molės banšiški klyksmai aidi per visas kapines. Ji klykia taip garsiai, kad galėtų

pažadinti amžinuosius jų gyventojus. Klyksmas veržiasi iš begalinės juodos tuštumos jos viduje. Spigus, šaižus, veriantis.

– Jos Ten. Duobėje. Nėraaaaaaaa!

Dabar Obris broliui surinka:

– Tramdyk savo vaiką, Horeisai!

Tačiau Horeisas Hukas toli nuo čia. Horeisas tik verkia. Ir sulig kiekviena jo išlieta ašara duobkasėlė vis labiau įsiaudrina.

– Ko tu verki? – klykia ji. – Jos tenai nėra. Jos tenai nėra. JOS TENAI NĖ...

Ir dėdė šveičia atkala kaulėta ranka mergaitei tiesiai per veidą ir ją nutildo. Molė Huk krinta aukštiełninka ant kietos kapinių žemės. Ji nusišluosto nosį ir pasižiūri į savo pirštus, apterliotus krauju, pasrucusiu jai per veidą. Žemė čia kieta, taria sau. Akmuo kietas. Mano širdis kieta kaip akmuo, sako sau. Aš niekad nebijosiu. Aš nejausiu skausmo. Molė pažvelgia į dėdę, o šis, tebelaikydamas jos senelio dubenį, nususuka nuo Molės ir įsižiūri į kapą. Molė atsistoja, kasdiene suknete nusišluosto veidą ir spjauna ant žemės burnoje susikaupusį kraują, tada pripuola prie dėdės ir atsispyrusi stipriai iširemia pečiu jam į nugarą ir stumia jį. Pasiųs jį į pragarą, kur jam ir vieta, o trumpiausias kelias, jos supratimu, yra per tą bedugnę juodos tuštumos ertmę.

Bet dėdė nejuda. Jo kaulai per daug užgrūdinti kasimo. Jo kaulai per daug užgrūdinti gyvenimo.

– Čia tavo kapas! – iš visų jėgų jį stumdama, basų kojų pirštais įsispyrusi į žemę, šaukia Molė. – Čia *taaaaavo* kapas!

Paskui liaujasi stūmusi dėdę ir siekteli jo dešinėje rankoje laikomo dubens.

– Jis mano! – surinka ji. – Atiduok. – Ji stveria dubenį ir iš visų jėgų, sukaupti valios likučius, ima jį traukti. – Atiduok.

Ir Obris, nepaleisdamas dubens, atsigręžia ir nusišypso dukterėčiai tarsi smagindamasis tuo, ką ketina padaryti, o duobkasėlė atkakliai laikosi įsitvėrus dubens tol, kol dėdė su tokiu įniršiu ir jėga tvoja dešine ranka, kad Molės kojos atsiplėšia nuo žemės ir ji skrieja ore, ir jos smarkų skrydį sustabdo tik šalia kapo riogantis didžiulis juodas varlės pavidalo akmuo, į kurio kraštą ji atsitrenkia kairiuoju smilkiniu. Ir dabar, galima sakyti, ji pati krinta per tą begalinę tuštumą pragaro link, nes viskas jos pasaulyje, net ir saulėtas dangus, pajuosta.